

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA WAZIRI MKUU

SHIRIKA LA UMOJA WA MATAIFA LA KUHUDUMIA
WATOTO – UNICEF

**MKAKATI WA MAWASILIANO YA DHARURA KWA AJILI YA
MAENEO YANAYOKABILIWA NA HATARI KUBWA YA
KUPATWA NA MAAFA TANZANIA**

APRILI, 2015

YALIYOMO

SEHEMU YA I: USULI NA MAZINGIRA YALIYOIBUA MKAKATI HUU	1
1.1 Utangulizi.....	1
1.2 Mawasiliano kuhusu hatari	1
1.3 Lengo la jumla la mkakati wa mawasiliano kwa ajili ya dharura	4
1.4 Mbinu iliyotumika katika kuandaa mkakati wa mawasiliano ya dharura.....	4
1.5 Menejimenti na Uratibu kwa ajili ya utekelezaji	5
1.6 Utendaji, ufautiliaji na tathmini	5
SEHEMU YA II: HALI YA NCHI.....	7
2.1. Maelezo Kuhusu Nchi.....	7
2.2. Majanga Makuu Yawezayo Kusababisha Maafa Tanzania	10
SEHEMU YA III: MAJANGA MAKUU MATATU:MAFURIKO, UKAME NA MLIPUKO WA KIPINDUPINDU	11
3.1. Mafuriko	11
3.1.1. Hatari na uwezekano wa kuathiriwa na mafuriko.....	11
3.1.2. Wananchi walio hatarini, uelewa na mitazamo.....	11
3.1.3. Tabia na Mwenendo wa maisha.....	11
3.1.4. Mikakati ya kukabiliana na mafuriko	12
3.1.5. Ujumbe wa mawasiliano, vyanzo na njia za taarifa	12
3.2. Ukame	13
3.2.1. Hatari na uwezekano wa kuathiriwa na ukame.....	13
3.2.2. Wananchi walioko hatarini, maarifa, uelewa na mitazamo	13
3.2.3. Tabia na mwenendo wa maisha	13
3.2.4. Mikakati ya kukabiliana na ukame	14
3.2.5. Ujumbe wa mawasiliano, vyanzo na njia za taarifa.....	14
3.3. Mlipuko wa Kipindupindu	15
3.3.1 Hatari na uwezekano wa kulipuka kwa ugonjwa.....	15
3.3.2 Wananchi walioko hatarini, maarifa, uelewa na mitazamo	15
3.3.3 Tabia na Mwenendo wa maisha.....	15
3.3.4 Mikakati ya kukabiliana na ugonjwa	15

3.3.5	Ujumbe wa mawasiliano, vyanzo na njia za taarifa	16
SEHEMU YA IV: MKAKATI MAHUSUSI WA MAWASILIANO KWA AJILI YA DHARURA		17
3.1	Mkakati wa mawasiliano kwa dharura ya mafuriko	17
3.5	Mkakati wa mawasiliano kwa dharura ya ukame	25
3.4	Mkakati wa mawasiliano kwa dharura ya mlipuko wa kipindupindu.....	33

1.1 Utangulizi

Shirika la Umoja wa Mataifa la Kuhudumia Watoto (UNICEF) kupitia Mpango wa Maendeleo wa Umoja wa Mataifa (UNDAP) 2011-2015 linasaidia Idara ya Uratibu wa Maafa katika Ofisi ya Waziri Mkuu (Tanzania bara) katika kuhakikisha kwamba kunakuwa na mawasiliano ya uhakika wakati wa matukio ya dharura ili kuwezesha wananchi kuchukua hatua mapema. Matukio mengi ya dharura hutokea katika ngazi ya jamii. Hivyo basi, kuboresha mawasiliano baina ya watoa misaada na kati ya watoa misaada na serikali pamoja na kuhakikisha uwepo wa mawasiliano wakati wa dharura hasa kwa nia ya kuwezesha uchukuaji hatua, ushirikiano katika kuchukua hatua na uendelevu katika mawasiliano hakuwezi kufanywa na serikali peke yake. Kutokana na hali hiyo, ilionekana kuna umuhimu wa kushirikisha Jukwaa la Taifa la Upunguzaji wa Athari za Maafa ambalo ni chombo cha kutoa ushauri wa kitaalamu kwa Idara ya Uratibu wa Maafa katika Ofisi ya Waziri Mkuu (Tanzania Bara), kwa msingi wa kushirikisha maoni ya wadau, katika kuandaa mkakati wa mawasiliano ya dharura, kwa kuhusisha wawakilishi kutoka Wizara, Idara na Taasisi za Serikali, Serikali za mitaa, Asasi zisizo za Serikali (AZISE), Mashirika ya Umoja wa Mataifa, Sekta binafsi, vyombo vya habari na wananchi wenyewe.

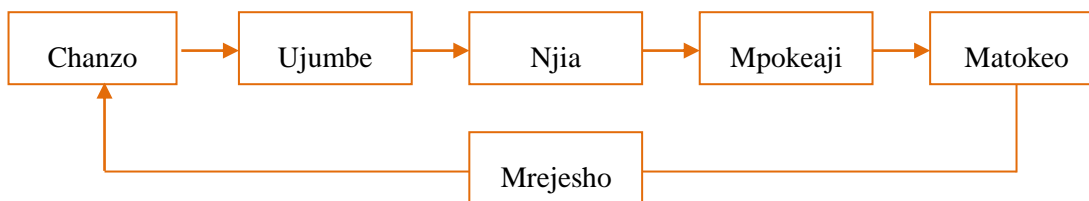
Ukosefu wa mawasiliano ya uhakika wakati wa matukio mbalimbali ya dharura huchangia katika kuchelewesha wananchi kuchukua hatua za mapema ambazo zingeweza kusaidia kuokoa maisha ya watu wengi pamoja na mali zao. Mawasiliano kuhusu hatari na uwezekano wa kuathirika na maafa katika jamii (mahali ambapo madhara ya maafa hutokea), ni jambo muhimu sana katika kusaidia mtu mmojammoja kujiandaa, kukabiliana na kurudisha hali baada ya maafa.

1.2 Mawasiliano kuhusu hatari

Mawasiliano kuhusu hatari yanafasiliwa kuwa ni mchakato wa kupashana habari na maoni baina ya mtu mmojammoja, vikundi na taasisi, kuhusu hali halisi au matokeo ya hatari fulani na uwezekano wa kuathirika, kwa kutoa taarifa za namna ya kujiandaa, kujikinga, kukabiliana au kurudisha hali baada ya maafa. Pia, mawasiliano kuhusu hatari mara zote hujumuisha taarifa zinazohusu hatua za kuchukua. Mawasiliano kuhusu hatari yanaweza kutazamwa kwa kuzingatia

nani (Chanzo) kasema nini (Ujumbe), kasema kupitia njia gani (Njia), kwa ajili ya nani (Mpokeaji), na yanakusudiwa kusababisha mabadiliko gani (Matokeo)¹. Kielelezo 1 hapa chini kinabainisha mfano halisi wa mtindo wa muhtasari wa mchakato wa mawasiliano kuhusu hatari.

- i) **Vyanzo:** kimsingi hutazamwa kwa kuzingatia utaalumu na uaminikaji, lakini pia kwa sifa nyingine kama vile hadhi, uwezekano na uvutivu. Uaminikaji unahusu utashi na uwezo wa chanzo wa kutoa taarifa sahihi na kuchukua hatua ambazo zinamlinda mpokeaji bila kutaka kujinufaisha kwa hila za kificho.

Kielelezo 1: Mfano halisi wa Mtindo wa Mawasiliano (Chanzo: Lindell & Perry (2004))

- i) **Ujumbe:** ujumbe hutofautiana katika kinachosemwa hasa kwa upande wa taarifa za majanga, mwenendo wa madhara (mfano: ukubwa, mahali, na muda wa kutokea), matokeo yanayoweza kumfika mtu mmojammoja (mfano: uwezekano wa majeruhi, uharibifu wa mali, na kuvurugika kwa jamii), hatua mbadala za kujikinga (mfano: uhamishaji watu na mali, kutokuhama katika eneo husika), na mazingira ya hatua husika za kujikinga (mfano; ufaafu; usalama; gharama; na mahitaji ya muda na juhudi, maarifa na ujuzi, vifaa na zana, na ushirikiano kutoka kwa watu wengine). Vilevile ujumbe hutofautiana pia kimtindo (uelewekaji, nguvu ya mamlaka, na kasi ya uwasilishaji, utumiaji wa lugha ya michoro au ya ucheshi), kujumuisha au kutojumuisha (kama ubebe au usibebe hoja dhaifu za mtoaji, ugusie au usigusie hoja za mpinzani, au utoe au usitoe hitimisho bayana), mpangilio wa maudhui ya ujumbe na kiasi cha taarifa katika ujumbe.
- ii) **Njia:** njia za mawasiliano zilizoko kwa ajili ya matumizi ya wasimamizi wa dharura ni pamoja na vyombo vya habari zinazochapishwa kama vile magazeti, majarida, na

¹ Lindell, M. K. & Perry, R. W. (2004). *Communicating Environmental Risk in Multiethnic Communities*. London, UK: Sage Publishing Inc.

vipeperushi; vyombo vya habari za kielektroniki kama vile luninga, radio, simu , na intaneti; na kupashana habari ana kwa ana kwa njia ya mazungumzo na ya mikutano ya hadhara. Tofauti za njia hizi za mawasiliano ni muhimu kwa sababu zinatofautiana katika namna ujumbe unavyopokelewa na kufanyiwa kazi na mpokeaji. Kwa mfano, taarifa iliyotolewa kwa mdomo hupita upesi na kama haikurekodiwa huweza kupotea, wakati ambapo taarifa ya maandishi moja kwa moja huwa imewekwa kwenye kumbukumbu ambayo inaweza kupitiwa baadaye. Zaidi ya hapo, aina nyingi za taarifa kuhusu hatari zinaweza kutolewa kwa njia ya ama mdomo (maneno) tarakimu (namba) au michoro (picha). Wakati mwingine mtindo mmoja wa utoaji taarifa ni bora zaidi kwa aina fulani ya taarifa; kwa mfano, kwa jumla chati ni nzuri kuliko majedwali ya namba katika uonyeshaji wa muelekeo. Hata hivyo, zipo tofauti miongoni mwa wapokeaji binafsi wa ujumbe, hivyo baadhi ya mitindo ya uwasilishaji ni mizuri zaidi kwa watu wa aina fulani lakini sio kwa watu wa aina nyingine. Kwa mfano, baadhi ya watu wanaweza kuelewa vizuri zaidi ufafanuzi uliotolewa kwa mdomo kuliko uliotolewa kwa grafu za takwimu, na wako wanaoelewa zaidi kwa grafu kuliko kwa kueleza kwa mdomo.

iii) **Wapokeaji:** hutofautiana kwa namna mbalimbali, lakini katika tofauti hizo, zilizo muhimu zaidi ni zile zinazohusiana na mielekeo ya kisaikolojia ambayo ina athari za moja kwa moja katika mchakato wa mawasiliano. Kwa mfano, wapokeaji hutofautiana kimtazamo kuhusu uaminikaji wa chanzo cha taarifa, upatikanaji wa njia za mawasiliano, imani za nyuma kuhusu majanga na hatua za kuyazuia, uwezo wa kuelewa na kukumbuka yaliyomo katika ujumbe, na upatikanaji wa rasilimali zinazohitajika katika kuchukua hatua za uzuiaji. Matokeo ya ujumbe kwa mpokeaji yanajumuisha umakinifu, uelewa, ukubalifu, uhifadhi na kubadilika kitabia.

iv) **Mrejesho:** ni kipengele muhimu cha mtindo wa mawasiliano kwasababu wakati mwingine mawasiliano yanahusu utumaji ujumbe bila majibizano ilihali wakati mwingine huhusisha majibizano. Mawasiliano ya kutuma ujumbe bila majibizano ni njia nzuri zaidi ya mawasiliano kuhusu hatari kwa sababu kwa kawaida huwa hayatumii muda mwingi. Hata hivyo, mara nyingi mawasiliano yanayohusisha majibizano yanahitajika kwa ajili ya kuwezesha wapokeaji kueleza pale ambapo hawakuweza kuelewa ujumbe uliotumwa au pale ambapo wanaona kwamba ujumbe uliotumwa

haujitoshelezi.

Mtindo bora wa ushawishi unabainisha wazi kuwa mawasiliano kuhusu hatari ni shughuli yenye mipaka bayana kwa upande wa chanzo cha taarifa, taarifa yenyewe, njia ya kutolea taarifa na mabadiliko yanayotarajiwa. Kwa matukio mengi, chanzo ni mamlaka, ujumbe hufafanua aina ya hatari, na matokeo yanayotarajiwa ni mabadiliko ya tabia ya mpokeaji. Hata hivyo, sifa za mpokeaji zina athari kubwa sana kwenye kila hatua ndani ya mchakato wa mawasiliano. Kwa mfano, matokeo ya chanzo fulani cha taarifa hutegemea mtazamo wa mpokea taarifa kuhusu chanzo hicho. Aidha matokeo ya ujumbe fulani uliotolewa hutegemea utashi wa mpokeaji wa kuchukua hatua pamoja na uwezo wake wa kuelewa na kuweka kumbukumbu ya taarifa. Vilevile, matokeo ya njia fulani ya kutolea taarifa hutegemea uwezo wa mpokeaji kuitumia njia hiyo na kipaumbele cha kutumia njia hiyo, na kiasi cha mrejesho kitategemea utashi na uwezo wa mpokeaji wa kutoa mrejesho.

1.3 Lengo la jumla la mkakati wa mawasiliano kwa ajili ya dharura

Madhumuni makuu ya mkakati huu wa mawasiliano ni kuhakikisha kwamba kunakuwa na mtiririko mzuri wa taarifa kuhusu awamu (kabla, wakati, na baada ya tukio) mbalimbali za dharura. Mkakati huu wa mawasiliano unalenga katika maeneo makuu matatu ya dharura ambayo ni mafuriko, ukame na mlipuko wa kipindupindu. Msingi wa maandalizi ya mkakati huu ni taarifa za msingi zilizokusanywa kutoka wilaya nne za Tanzania bara na wilaya mbili za Zanzibar. Wilaya mbili za Zanzibar ni: Wilaya ya Micheweni, Pemba (ukame) na Wilaya ya Magharibi, Unguja (mafuriko). Wilaya nne za Tanzania bara ni: Wilaya ya Kilosa, Morogoro na Wilaya ya Kinondoni, Dar es Salaam (mafuriko); Wilaya ya Longido, Arusha (ukame); na Wilaya ya Handeni, Tanga (Mlipuko wa kipindupindu). Pamoja na kwamba mkakati huu wa mawasiliano msingi wake ni taarifa na takwimu zilizokusanywa kutoka wilaya sita tu, maandalizi yake yamezingatia mazingira yote ya nchi ambako dharura za aina hizo zinaweza kutokea.

1.4 Mbinu iliyotumika katika kuandaa mkakati wa mawasiliano ya dharura

Mchakato wa maandalizi ya mkakati huu wa mawasiliano ya dharura ulihusisha shughuli mbalimbali zinazotegemeana ambazo ni pamoja na:

- i) Kufanya utafiti wa msingi kwa ajili ya kubainisha na kuonyesha mtiririko wa taarifa za mawasiliano ya dharura kwa wilaya sita (Longido, Handeni, Kilosa, Micheweni, Kinondoni, na Magharibi);
- ii) Kushirikiana na Jukwaa la Taifa la Menejimenti ya Maafa chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu kwa ajili ya kuainisha mfumo wa kufuatilia na kutoa taarifa, njia za mawasiliano na mtiririko wa taarifa wakati wa dharura;
- iii) Kuandaa na kutekeleza mpango kazi kwa ajili ya kuboresha na kufuatilia mawasiliano ya wakati wa dharura na kukabili;
- iv) Kutengeneza kivunge cha mawasiliano kwa ajili ya kushughulikia majanga ya aina tatu ambayo ni mafuriko, ukame na mlipuko wa kipindupindu, ambacho kipo tayari kwa ajili ya kuchapishwa na kutumika.

1.5 Utaratibu wa Menejimenti na Uratibu kwa ajili ya utekelezaji

Kufanikiwa kwa utekelezaji wa mkakati wowote wa mawasiliano ya dharura kunategemea sio tu katika ubora wa ujumbe lakini pia katika umadhubuti wa mpango wa uratibu na utekelezaji. Ili kuhakikisha kwamba kunakuweco na utekelezaji mzuri wa mkakati huu, upo umuhimu wa kuandaa mpango wa utekelezaji na kubainisha wahusika muhimu ambao watashiriki katika mchakato wa utekelezaji. Ili kushughulikia mambo ya msingi kwa ajili ya usimamizi na uratibu madhubuti Idara ya Uratibu wa Maafa ya Ofisi ya Waziri Mkuu itaandaa utaratibu kwa ajili ya kuhakikisha kwamba: 1) mkakati huu unafaa kwa ajili ya dharura na maafa makubwa, 2) kunakuwa na uratibu baina ya wataalamu wa maafa na wataalamu wa mawasiliano na wadau wengine muhimu kuhusiana na ujumbe wa aina mbalimbali, na 3) kunakuwa na mafunzo ya masuala ya habari kwa ajili ya wataalamu wa maafa na upande wa wataalamu wa mawasiliano, na 4) utekelezaji wa mkakati huu unahusisha wadau wote muhimu katika ngazi zote za serikali. Mkakati utatekelezwa na Idara ya Uratibu wa Maafa Ofisi ya Waziri Mkuu, Taasisi za Serikali na Wizara husika, Kamati za Menejimenti ya Maafa katika ngazi zote, Asasi Zisizo za Serikali, Asasi za Kijamii, sekta binafsi na vyombo vya habari.

1.6 Utendaji, ufuatiliaji na tathmini

Mpango wa ufuatiliaji na tathmini utashughulikia maeneo mapana ya utafiti ili kuainisha ufuatiliaji wa msingi, ufuatiliaji wa mara kwa mara na ufuatiliaji wa wakati wote wa shughuli za mkakati wa mawasiliano na ufanikishaji wa malengo ya kubadilisha tabia. Aidha ufuatiliaji na

tathmini vitabainisha matokeo (mabadiliko chanya kitabia au kimwenendo kama ilivyofafanuliwa katika ujumbe mbalimbali) na athari za mabadiliko ya mwenendo katika kupunguza hatari au uwezekano wa kuathirika na janga. Mpango wa ufuatiliaji na tathmini utajumuisha viashiria vya matokeo kwa ajili ya kupima na kufuatilia juhudi za mawasiliano ambazo zinatarajiwa kusaidia katika kuleta mabadiliko ya kitabia. Jukumu la jumla la ufuatiliaji na tathmini litakuwa ni la Idara ya Uratibu wa Maafa – Ofisi ya Waziri Mkuu. Idara itafanya kazi kwa ushirikiano wa karibu na kamati za menejimenti ya maafa, wizara husika na wadau wengine muhimu katika kufanikisha utekelezaji wa mpango wa ufuatiliaji na tathmini.

SEHEMU YA II: HALI YA NCHI

2.1. Maelezo Kuhusu Nchi

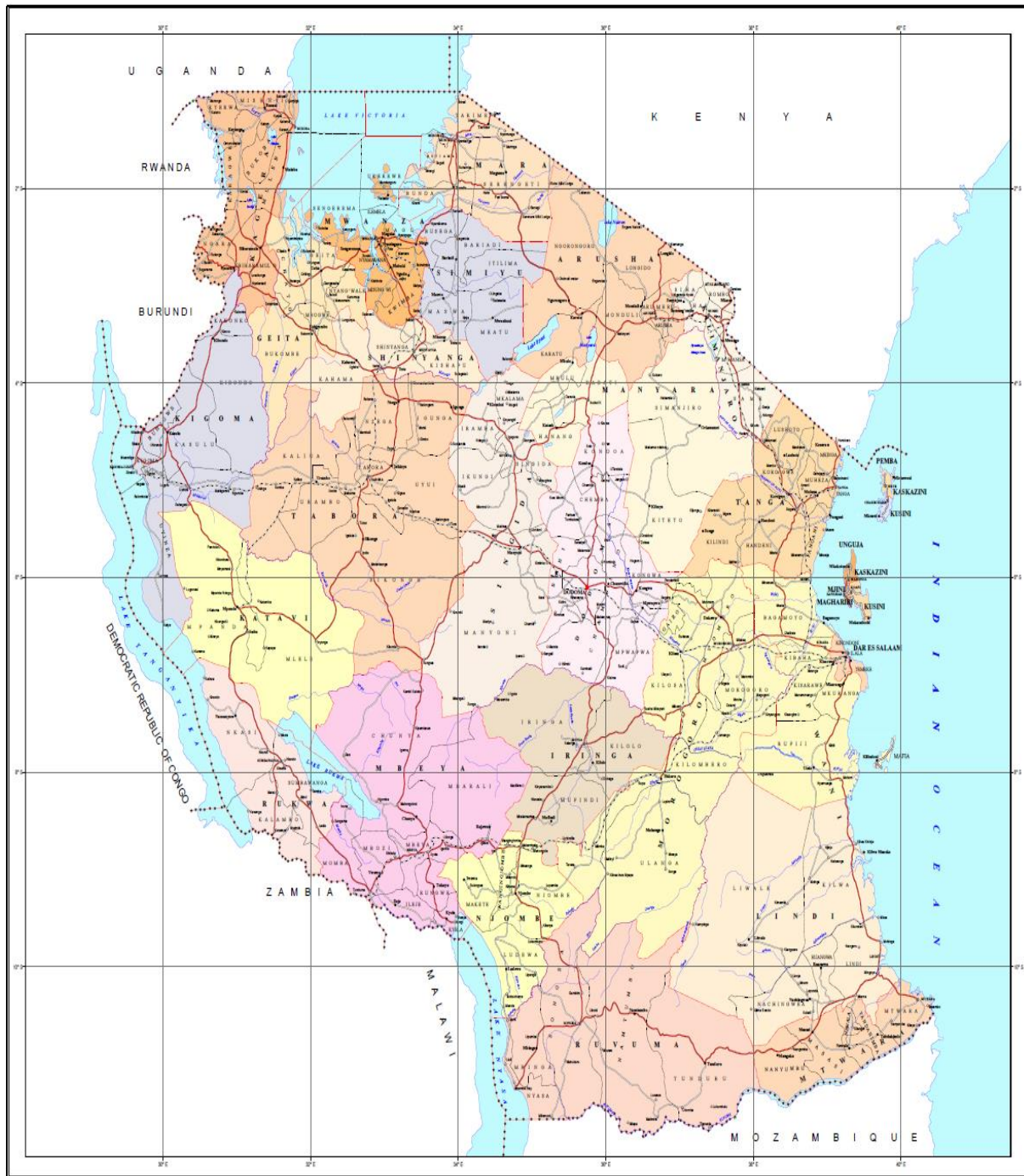
Tanzania Bara inapatikana katika Afrika ya Mashariki kati ya longitudo 29° na 41° Mashariki na Latitudo 01° na 12° Kusini. Tanzania inapakana na mataifa yafuatayo: Kenya na Uganda upande wa Kaskazini; Rwanda, Burundi na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo (DRC) kwa upande wa Magharibi; Zambia, Malawi na Msumbiji kwa upande wa Kusini; na Bahari ya Hindi kwa upande wa Mashariki. Tanzania Bara inajumuisha eneo la kilomita za mraba 945,000 ambazo kati yake kilomita za mraba 881,000 ni nchi kavu, na kilomita za mraba 61,000 za maji wakati miti na misitu huchukua kilomita za mraba 3,000. Mwinuko wa ardhi uko kati ya mita 0 – 1500 juu ya usawa wa bahari na kuna maeneo makuu matatu ya kifiziografia ambayo ni visiwa na pwani upande wa Mashariki, miinuko ndani ya maji na nyanda za juu. Upande wa Kaskazini na Kaskazini Mashariki, muinuko mrefu unaozaa milima ya kipekee ya volkano ambayo miongoni mwake ni mlima Meru na Kilimanjaro. Karibu nusu ya ardhi yote ni savana yenye vichaka na nusu nyingine ikiwa ni nusu jangwa. Bonde kuu la Ufa huanzia upande wa Kaskazini Mashariki ya Afrika kuelekea nyanda za kati mwa Tanzania likitengeneza nyufa mbili kubwa za mkono wa bonde la Ufa wa Mashariki na Magharibi unaoathiriwa sana na matetemeko ya ardhi.

Tanzania ina hali ya hewa ya kitropiki. Kuna nyakati mbili za mvua ambazo mvua moja kwa mwaka hutokea kati ya mwezi Novemba na Aprili na nyingine ni mara mbili kwa mwaka hutokea kati ya mwezi Oktoba hadi Desemba na Machi hadi Mei. Aina ya kwanza imezoeleka katika maeneo ya Kusini na Magharibi mwa Nchi, na aina ya pili hutokea katika Pwani ya Kaskazini ya Nchi. Mvua za kati ya mwezi Machi na Mei huitwa mvua za muda mrefu au “Masika” wakati mvua za mwezi Oktoba hadi Desemba huitwa mvua za muda mfupi au “Vuli”. Uwanda wa pwani na kisiwa cha Zanzibar hupata joto, hali ya hewa ya kitropiki yenye joto kufikia nyuzi 32 za sentigredi wakati wa vipindi vya joto kali vya Januari, Februari na mwanzoni mwa mwezi Machi, lakini joto huteremka mpaka nyuzijoto 18 katika kipimo cha sentigredi katika miezi ya Juni, Julai na Agosti. Nyanda za juu Kusini na Kaskazini zina tabia ya hali ya ubaridi zenye joto kati ya nyuzijoto 5⁰ sentigredi hadi 26⁰ sentigredi. Mvua ni kubwa

katika nyanda za juu na katika ukanda wa pwani. Katika nyanda za kati za nchi, mvua huwa ndogo sana na wakati mwingine maeneo haya hukumbwa na ukame.

Matokeo ya Sensa ya Watu na Makazi ya Mwaka 2012 yameonyesha kuwa, Tanzania ina watu 44,928,923 kati yao 43,625,354 wapo Tanzania Bara na 1,303,569 wapo Tanzania Zanzibar. Idadi ya watu Tanzania imeongezeka zaidi ya mara tatu kutoka watu milioni 12.3 mwaka 1967 hadi watu milioni 44.9 mwaka 2012. Kuhusu msongamno wa watu, matokea yanonyesha kuwa, idadi ya watu kwa kilometa moja ya mraba Tanzania ni watu 51, huku kukiwa na tofauti kimkoa. Msongamano wa watu ni mkubwa zaidi kwa mikoa ya Dar es Salaam (watu 3,133 kwa kilometa moja ya mraba) na Mjini Magharibi (watu 2,581 kwa kilometa moja ya mraba).

Idadi kubwa ya watu (takriban asilimia 80) hutegemea kilimo cha kujikimu (kiwango kidogo cha ukulima, ufugaji na uvuvi). Mazao makuu yanayozalishwa ni mahindi, mtama, mihogo, viazi kwa chakula na kahawa, chai, pamba, tumbaku, korosho, karafuu, na mkonge kama mazao ya biashara. Tanzania pia ni tajiri wa maliasili, zinazojumuisha madini, misitu, mbuga za wanyama, vichaka, mito, maziwa na ardhi – owevu.

Kielelezo cha 1: Ramani ya Tanzania inayo onyesha mipaka

2.2. Majanga Makuu Yawezayo Kusababisha Maafa Tanzania

Tanzania ipo katika hatari ya kukumbwa na majanga mengi, ambayo huweza kuvuruga hali ya maisha ya jamii, kusababisha majeruhi na kuharibu au kuteketeza mali za umma au binafsi. Mfano, ukame, mafuriko na magonjwa ni majanga makuu ya asili ambayo mara nyingi huathiri jamii ya Watanzania na mali zao. Moja ya sababu kubwa inayochangia kutokea kwa majanga haya ni ongezeko kubwa la watu ambalo huongeza mahitaji makubwa ya nishati. Hili hufanya watu kutizama vyanzo mbadala vya nishati ikiwemo nishati ya kuni. Ukataji wa misitu uliokithiri kwa kuchoma mkaa na kutafuta ardhi ya kilimo husababisha matumizi ya rasilimali misitu yasiyo endelevu yanayosababisha hatari ya ongezeko la ukame, mafuriko, mmomonyoko wa udongo na magonjwa katika sehemu nyingi za nchi.

Mabadiliko ya tabianchi sasa yamethibitika pasipo shaka kuwa ya hakika katika ulimwengu. Ijapokuwa kuna tafiti chache ama hakuna kabisa tafiti zilizofanyika kuhusu mabadiliko ya tabianchi katika Tanzania, matukio mengi ya hali ya hewa yameshuhudiwa miaka michache iliyopita. Kwa mfano, mabadiliko katika kina cha bahari yamesababisha mmomonyoko katika fukwe katika maeneo mengi katika ukanda wa pwani ya Tanzania. Athari nyingine za mabadiliko ya tabianchi ni pamoja na ongezeko la ukame, mfano katika maeneo ya Kaskazini mwa Tanzania. Pia maambukizi ya VVU and UKIMWI yanabaki kuwa magonjwa yenye madhara makubwa miongoni mwa jamii ya Watanzania na kwenye uchumi wa taifa.

SEHEMU YA III: MAJANGA MAKUU MATATU: MAFURIKO, UKAME NA MLIPUKO WA KIPINDUPINDU

3.1. Mafuriko

3.1.1. Hatari na uwezekano wa kuathiriwa na mafuriko

Matokeo ya tafiti mabalimbali yamebaini kwamba mafuriko ni tatizo kubwa katika sehemu nyingi za nchi. Ukosefu wa mitaro ya maji ya mvua ya kutosha katika maeneo mengi ya miji huchangia kwa kiasi kikubwa kusababisha mafuriko wakati wa mvua. Usimamizi mbovu wa taka ngumu na tabia ya wananchi kutupa taka ngumu katika mitaro ya maji ya mvua ni moja ya sababu kubwa za mafuriko katika sehemu nyingi za miji ya Tanzania. Pia, tafiti zinaonyesha kwamba uvamizi na ujenzi holela wa nyumba za makazi kinyume cha sheria katika maeneo yaliyoko katika hatari ya kukumbwa na mafuriko kama vile mabondeni huchangia kwa kiasi kikubwa kusababisha mafuriko hasa maeneo ya mijini kama vile Dar es Salaam na Mwanza. Mafuriko karibu kila mwaka yamekuwa yakisababisha madhara makubwa kwa wananchi na mali zao pamoja na uharibifu wa miundo mbinu hasa ya barabara na madaraja.

Athari zingine za mafuriko ni pamoja na mlipuko wa kipindupindu, ugonjwa wa kuhara na malaria, upotevu wa vifaa vya ndani, uharibifu wa nyumba.

3.1.2. Wananchi walio hatarini, uelewa na mitazamo

Tafiti zinaonyesha kwamba wakati wa matukio ya mafuriko makundi ya watu yanayoathirika zaidi ni ya watoto, wanawake, vikongwe na walemavu kutokana na matatizo ya kutoweza kutembea hasa wakati wa uokoaji. Katika maeneo mengi ya nchi, wananchi wanaelewa tatizo la mafuriko katika maeneo yao kwasababu, mafuriko hutokea karibu kila mwaka. Wananchi wengi kwenye maeneo hatarishi wanatambua kuwa wako katika hatari ya kukumbwa na mafuriko.

3.1.3. Tabia na Mwenendo wa maisha

Tafiti zinonyesha kuwa kaya nyingi mijini hasa kwenye maeneo yasiyo pimwa zina tabia ya kutupa taka ngumu katika mitaro ya maji ya mvua hali ambayo huongeza hatari ya kukumbwa na mafuriko katika maeneo hayo. Aidha uchimbaji mchanga katiaka mito ni tabia nyingine inayochangia sana tatizo la mafuriko.

Ulimaji usiozingatia hifadhi ya mazingira kwa mfano kulima juu ya kingo za mito pamoja na kuwa na mifugo mingi ni baadhi ya tabia na mwenendo wa kimaisha unaochangia mafuriko katika maeneo mengi ya nchi. Shughuli za kilimo kwenye kingo za mto husababisha mmomonyoko wa udongo ambao husababisha tope jingi kuingia katika Mto, na hivyo kuchangia kutokea kutokea mafuriko.

3.1.4. Mikakati ya kukabiliana na mafuriko

Watu wengi katika meneo yanayo kabiliwa na mafuriko kila mara hunyanyua misingi ya nyumba na vyoo vyao (vyoo vya shimo) kama njia ya kuweza kukabiliana na mafuriko. Baadhi ya mbinu nyingine ambayo kaya huzitumia kama mkakati wa kukabiliana na mafuriko ni pamoja na kuhamia kwa ndugu na jamaa wakati wa mafuriko. Mbinu nyingine inayotumika viroba vya mchanga kuzuia maji ya mafuriko yasiingie ndani.

Kupanda miti na nyasi za kutambaa pembeni mwa mto ni moja ya mikakati ya kukabiliana na mafuriko ambayo inatumiwa na watu wegi katika maeneo mbalimbali ya nchi. Mkakati mwingine ni kuhamisha watu kwa muda kwenda katika sehemu za miinuko mikubwa yenye usalama.

3.1.5. Ujumbe wa mawasiliano, vyanzo na njia za taarifa

Kaya zilizoko katika maeneo yanayo athirika na mafuriko mara kwa mara hupokea taarifa tofautitofauti kabla, wakati, na baada ya mafuriko. Taarifa hizo ni pamoja na tahadhari ya mvua kubwa zinazoweza kusababisha mafuriko, taarifa kuhusu usafishaji wa mitaro na njia nzuri ya utupaji wa taka ngumu, uelewa kuhusu mafuriko kwa njia ya mikutano ya wananchi, warsha na semina.

Vyanzo vikuu vya taarifa za mafuriko katika maeneo mengi ya nchi ni Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania, Idara ya Uratibu wa Maafa katika Ofisi ya Waziri Mkuu, viongozi na watendaji wa serikali katika ngazi za Mikoa, Wilaya, Kata, Vijiji na mitaa.

Kuhusu njia ya kupokelea taarifa, tafiti zinaonyesha kwamba kaya nyingi sana zinazo athiriwa na mafuriko kila mara zinapokea taarifa za mafuriko kwa njia ya simu za kiganjani, redio na televisheni. Hata hivyo tafiti zina onyesha kwamaba Kaya chache sana zinapata mawasiliano kwa njia ya intaneti, barua pepe na nukushi, pamoja na mitandao ya kijamii km. fesibuku, Yutubu, na blogu.

3.2. Ukame

3.2.1. Hatari na uwezekano wa kuathiriwa na ukame

Athari za ukame ni mbaya zaidi katika maeneo ya Mikoa ya kanda kaskazini kama vile Arusha na Kanda ya Kati Mikoa ya Dodoma, Singinda, Shinyanga, na Simiyu. Ukosefu wa mvua kwa muda mrefu ndiyo chanzo kikuu cha ukame katika maeneo hayo. Aidha, mabadiliko ya tabia nchi, uharibifu wa misitu na idadi kubwa ya mifugo vinachangia kuongezeka kwa tatizo la ukame katika maeneo hayo.

Athari kubwa za ukame ni upungufu mkubwa wa chakula na maji kwa ajili ya wanyama na binadamu. Upungufu mkubwa wa maji umekuwa chanzo cha mlipuko wa ugonjwa wa kipindupindu na kuhara. Tafiti zinaonyesha kuwa ukame umeathiri vibaya sekta ya kilimo na mifugo katika maeneo hayo.

3.2.2. Wananchi walioko hatarini, maarifa, uelewa na mitazamo

Wanawake, watoto, vikongwe na wenye ulemavu ni watu walioko katika hatari zaidi ya kuathiriwa na ukame. Katika jamii ya wafungaji, wakati wa matukio ya ukame, kwa kawaida wanaume husafiri mbali na mifugo kutafuta malisho na maji huku wakiacha familia zao bila chakula. Aidha, ukosefu wa chakula huchangia kwa kiasi kikubwa utoro mashuleni, na hivyo hushusha kiwango cha elimu kwa watoto pamoja na ukosefu wa lishe bora na kuchangia ongezeko la tatizo la utapiamlo hasa kwa watoto chini ya miaka mitano.

Tafiti mbalimbali zimebaini kuwa ukame wa mara kwa mara umefanya wananchi kuelewa kuhusu athari za ukame na namna ya kukabiliana na athari hizo. Serikali husaidia kwa kutoa misaada ya dharura hasa chakula kwa vipindi vya ukame. Aidha, serikali imekuwa ikiendesha programu za uelimishaji zenye lengo la kuongeza uelewa wa wananchi kuhusu namna ya kukabiliana na ukame katika maeneo mengi yaliyoathrika na janga la ukame.

3.2.3. Tabia na mwenendo wa maisha

Idadi kubwa ya mifugo na ukataji wa miti ni tabia inayochangia sana tatizo la ukame hapa nchini. Kutembea na makundi makubwa ya mifugo katika kutafuta malisho ni tabia nyingine

ambayo imechangia sana katika uharibifu wa mazingira ambao kwa upande mwingine husababisha ukame.

Kuna desturi ambazo huchangia kuongezeka kwa ukame na nyingine ambazo hupunguza athari za ukame. Tabia kama za uharibifu wa misitu na uchimbaji mchanga, huchangia katika kuongeza ukame. Mbinu inayofahamika sana ya kupunguza athari za ukame ni upandaji miti. Serkali imejitahdi kuelimisha jamii na kuanzisha program mbaliabli za kupanda miti ili kukabiliana na janga la ukame hasa katika meneo yaliyo athirika sana.

3.2.4. Mikakati ya kukabiliana na ukame

Baadhi ya mikakati ya kukabiliana na ukame ambayo hutumiwa na wananchi ni pamoja na kuuza mifugo (kama., ng'ombe, mbuzi), kujenga malambo ya kuhifadhi maji kwa ajili ya mifugo, kujenga visima vifupi kwa ajili ya maji ya binadamu na kuhamisha mifugo kutoka katika maeneo yaliyokumbwa na ukame kwenda maeneo mengine yenye malisho.

Ili kuweza kukabiliana na ukame, watu hujishughulisha na kazi mbalimbali kama vile kupanda miti, uvuvi na biashara ndogondogo. Mkakati mwingine wa kukabiliana na ukame ni kupanda mazao yanayostahimili ukame kama vile uwele, mtama na mhogo.

3.2.5. Ujumbe wa mawasiliano, vyanzo na njia za taarifa

Watu hupata taarifa zinazohusiana na ukame na za mbinu za ufugaji bora kama vile kupunguza idadi ya mifugo, ujenzi wa malambo na uvunaji wa maji ya mvua kwa ajili ya wanyama na kuhimiza ufugaji usio wa kuhamahama. Taarifa nyingine zinazohusiana na ukame ambazo watu huzipata zinahusu uongezaji uelewa kuhusu kilimo endelevu na utunzaji wa mazingira.

Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika , Wizara ya maendeleo ya Mifugo na Uvuvi, Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania, Ofisi ya Waziri Mkuu – Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa na Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa ndivyo vyanzo vikuu vya taarifa za ukame kwa wananchi. Vyanzo vingine vya taarifa za ukame ni maafisa wa serikali na asasi zisizoza kiserikali kama vile viongozi na wataalamu katika ngazi mikoa, wilaya, Kata na Vijiji.

Njia kuu za mawasiliano zinazotumika ni radio, televisheni, simu za kiganjani na mikutano ya wananchi inayoandaliwa na viongozi wao.

3.3. Mlipuko wa Kipindupindu

3.3.1 Hatari na uwezekano wa kulipuka kwa ugonjwa

Kipindupindu ni ugonjwa wa kuharisha unaoenea kwa kunywa maji yasiyo salaama au kula chakula kilichochafuliwa na kinyesi cha binadamu chenye vijidudu vya kipindupindu. Vyanzo vikuu vya maji hasa visima vifupi vinaweza kuchafuliwa kirahisi. Ugonjwa wa kipindupindu hutokea mara kwa mara katika sehemu za vijijini na mjini. Tatizo la usafi, uchafuzi wa mazingira na ukosefu wa vyoo ni vyanzo vikuu vya mlipuko wa mara kwa mara wa kipindupindu katiaka maeneo mengi ya nchi.

Katika maeneo mengi ya mjini, chanzo kikuu cha kipindupindu ni mifumo mibovu ya maji taka na taka ngumu. Kwa maeneo ya vijijini, watu wengi hutumia maji ya visima vifupi yasiyochemshwa. Aidha hatari ya kulipuka kwa kipindupindu huongezwa na ukosefu wa vyoo na matumizi ya vyoo yasiyo sahihi.

3.3.2 Wananchi walioko hatarini, maarifa, uelewa na mitazamo

Wanawake, watoto, vikongwe na watu wenye ulemavu ndio wanaokabiliwa na hatari zaidi ya kupata kipindupindu katika maeneo mengi ya nchi. Mlipuko wa kipindupindu hutokea mara kwa mara katika mwaka mzima. Programu na kampeni za uelimishaji ambazo zinaendelea kutolewa na taasisi mbalimbali zinaongeza kiwango cha uelewa wa wananchi kuhusu namna ya kujikinga dhidi ya mlipuko wa kipindupindu. Watu wengi hivi sasa wanaelewa kuhusu sababu na njia za kuenea kwa kipindupindu.

3.3.3 Tabia na Mwenendo wa maisha

Watu wengi hasa maeneo ya vijijini hawatumii vyoo. Tabia hiyo huongeza hatari ya kulipuka kwa kipindupindu kwasababu ya kujisaidia hovyoo.

3.3.4 Mikakati ya kukabiliana na ugonjwa

Kwa vilie ugonjwa wa kipindupindu hutokea mara kwa mara katika maeneo mengi ya nchi, kutokana na hali hiyo, serikali kwa kushirikiana na wananchi wameweza kubuni mikakati ya kukabiliana na ugonjwa huo. Mikakati hiyo ni pamoja na uanzishwaji wa vituo vya kutibu wagonjwa wa kipindupindu katika kila kata na uvunaji wa maji ya mvua. Hatua za uzuiaji ni pamoja na kuhimiza ujenzi na matunizi sahihi ya vyoo, kuchemsha maji ya kunywa, kunawa mikono kwa sabuni kabla na baada ya kula na wakati wa kutoka chooni.

3.3.5 Ujumbe wa mawasiliano, vyanzo na njia za taarifa

Taarifa zinazotolewa kwa wananchi kwa lengo la kupambana dhidi ya kipindupindu zinajumuisha taarifa za kuelimisha kama vile kuchemsha maji ya kunywa, kunawa mikono kabla na baada ya kula na wakati wa kutoka chooni, kuboresha hali ya usafi na matumizi sahihi ya vyoo pamoja na kuboresha mifumo ya uondoshaji maji taka. Chanzo kikuu cha taarifa za ugonjwa wa kipindupindu ni Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii kupitia katika kamati zake za afya ya jamii katika ngazi za Wilaya, kata na vijiji.

Radio, televisheni na magazeti , simu za kiganjani, ndivyo vyanzo vikuu vya taarifa za mlipuko wa kipindupindu katika maeneo mengi ya nchi.

SEHEMU YA IV: MKAKATI MAHUSUSI WA MAWASILIANO KWA AJILI YA DHARURA

3.1 Mkakati wa mawasiliano kwa janga la mafuriko

Mkakati mahususi wa mawasiliano kuhusu janga la mafuriko umeandaliwa kwa msingi wa awamu za maafa (kabla ya tukio la maafa, wakati wa tukio la maafa na baada ya tukio la maafa), hatua zilizopendekezwa kuchukuliwa, tabia/ mwenendo uliopo, ujumbe muhimu, njia za mawasiliano, msimamizi na wahusika wanaolengwa (Tazama Jedwali la 1).

Jedwali la 1: Mkakati wa Mawasiliano kuhusu janga la mafuriko

Awamu	Hatua iliycopend ekezwa	Tabia/Mwene ndo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
Kabla ya tukio la maafa	Itolewe tahadhari ya awali ya mafuriko	Wananchi kupuuza ujumbe wa awali wa tahadhari ya mafuriko	Kukosa uelewa/kutofahamu	Chukua tahadhari mara moja punde upatapo tahadhari ya mafuriko	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani, Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari	Jamii ya eneo husika
	Acha	Watu kuvamia,	Umaskini na	Maeneo ya	Radio, TV,	Ofisi ya Waziri	Jamii husika

Awamu	Hatua iliopend ekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
	kuvamia na kujenga mabondeni	kujenga na kuishi mabondeni	usimamiaji mbovu wa sheria za mipango miji.	mabondeni sio salama, jilinde na familia yako; usijenge na kuishi mabondeni.	Magazeti, simu za kiganjani, Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari	
	Usichimbe mchanga katika mito	Wananchi kuchimba mchanga katika mto Msimbazi	Umaskini na usimamiaji mbovu wa sheria za mazingira na matumizi bora ya ardhi	Linda jamii yako dhidi ya mafuriko; usichimbe mchanga katika mito	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyopendekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
					za habari km, matumizi ya ngoma za asili	wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	
	Usitupe taka ngumu katika mitaro ya maji ya mvua	Wananchi kutupa ovyo taka ngumu kwenye mitaro ya maji ya mvua	Umaskini na usimamiaji mbovu wa sheria za taka ngumu	Tunza usafi wa mazingira yako; usitupe taka ngumu kwenye mitaro ya maji ya mvua	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, Asasi zisizo za Serikali, vyombo vya habari	Jamii ya eneo husika
	Panda miti /nyasi za	Watu kukata miti kandokando ya	Umaskini Udhaifu katika kusimamia sheria	Linda jamii yako na familia yako	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliopend ekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
	kutambaa kwenye kingo za mto	mto	Kukosa uelewa	dhidi ya mafuriko kwa kupanda miti na nyasi za kutambaa kandokando ya mto	Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	
	Usichungu wanyama karibu na mto	Watu kuchunga kandokando ya mto Kumiliki wanyama wengi	Udhaifu katika usimamiaji sheriana Kukosa uelewa	Kuchunga wanyama kandokando ya mto husababisha mmomonyoko wa udongo na kujaza tope mtoni. Linda jamii yako kwa kuacha kuchunga wanyama	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoependekewa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
				wengi kwasababu tope likijaa mtoni pamoja na mmomonyoko wa udongo husababisha mafuriko	za habari km, matumizi ya ngoma za asili	wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali	
	Acha kulima kilimo kinachoharibu mazingira kandokando ya mto	Watu kulima kandokando ya mto	Umaskini na kukosa uelewa	Mafuriko yanaua, usilime kandokando ya mto kwa sababu kufanya hivyo huongeza hatari ya mafuriko katika eneo lako	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika
	Imarisha	Watu kutumia	Kukosa uelewa	Jilinde, linda	Radio, TV,	Ofisi ya Waziri	Jamii ya eneo

Awamu	Hatua iliyoependekwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
	kingo za mto kulinda jamii yao dhidi ya mafuriko	ukuta wa mto kama barabara hivyo kuufanya ukuta huo ubomoke		familia yako, na linda jamii yako dhidi ya mafuriko kwa kulinda kingo za mto Imarisha kingo za mto kwa kupanda miti na nyasi za kutambaa	Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	husika
	Bima ya mafuriko inaweza kusaidia kupunguza hasara zinazotokana na mafuriko	Taasisi za Bima zianzishe huduma za bima kwa ajili ya majanga ya asili. Wananchi hawana utamaduni wa kuwa na bima	Ukosefu wa huduma za Bima kwa majanga ya Asili na Uelewa mdogo	Taasisi za Bima zihamasishwe kuanzisha huduma za bima za majanga na Jamii ziimizwe kununua bima ya mafuriko	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo,	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Taasisi za Bima, Kampuni za Bima, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoepend ekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
				ili ikupunguzie hasara na gharama zinazoweza kusababishwa na mafuriko	Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	
Wakati wa tukio la maafa	Hamia katika maeneo salama ya mwinuko	Watu hawahami pale wanapopewa taarifa ya tahadhari ya kuondoka katika meneo ya hatari	Kupuuza hatari za mafuriko	Mafuriko huua , hama upesi baada ya kupokea wito wa kukutaka uhamu.	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyopend ekezwa	Tabia/Mwene ndo uliopo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe Muhimu	Njia	Msimamizi	Walengwa
						zisizo za Serikali.	
Baada ya tukio la maafa	Jenga upya makazi yako na anzisha upya biashara yako	Baada ya maafa watu hutegemea tu msaada wa serikali	Ukosefu wa bima ya mafuriko Ukosefu wa mipango mathubuti ya urejeshaji hali baada ya maafa	Chukua mikopo midogomidogo kwa ajili ya kujenga upya makazi yako na kuanzisha upya biashara yako; maisha yanaendelea hata baada ya maafa ya mafuriko	Radio, TV, Magazeti, simu za kiganjani Mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, ana kwa ana, njia za kimila za habari km, matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali, Mashirika na Makampuni ya Bima, Taasisi za Fedha.	Jamii ya eneo husika

3.5 Mkakati wa mawasiliano kwa dharura ya ukame

Mkakati mahususi wa mawasiliano kuhusu dharura ya ukame umeandaliwa kwa msingi wa awamu za janga (kabla, wakati wa maafa na baada ya maafa), hatua zilizopendekezwa kuchukuliwa, tabia/ mwenendo uliopo, ujumbe mkuu, njia za mawasiliano, msimamizi na wanaolengwa (Tazama Jedwali la 2).

Jedwali la 2: Mkakati wa Mawasiliano kuhusu ukame

Awamu	Hatua iliopendekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
Kabla na baada ya tukio la maafa	Toa taarifa za awali kuhusu ukame	Watu hupuuza ujumbe wa tahadhari ya ukame	Uelewa mdogo	Chukua tahadhari mara upatapo ujumbe wa tahadhari kuhusu janga la ukame	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/bros hua, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika, Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi, Mamlaka ya Hali ya Hewa, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya,	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoipendekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
						Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	
	Usiharibu misitu	Watu hukata miti hovyoya kwa ajili ya kuni na mkaa	Umaskini, Ujinga na Kukosa uelewa	Linda jamii yako na familia yako dhidi ya ukame kwa kupanda miti katika eneo lako	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/bros hua, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo,	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Maliasili na Utalii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya,	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyo- pendekezwa	Tabia/Mwenen- do uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
					Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	
	Acha kufuga mifugo mingi	Watu hufuga mifugo mingi	Tabia ya kawaida/iliyozoele ka Ni fahari kwa baadhi ya makabila hapa nchini kufuga mifugo mingi	Mifugo mingi husababisha uharibifu wa ardhi, linda jamii yako kwa kuacha kufuga mifugo mingi Punguza	Radio, Televisi, sheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/bros hua, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo,	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi, OWM – TAMISEMI , Ofisi ya	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoPendekwezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
				idadi ya mifugo uliyo nayo ili kulinda mazingira	mikutano ya kijiji Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	
Wakati wa tukio la maafa	Boresha upatikanaji wa chakula	Kwa kiasi kikubwa kilimo ni kazi ya wanawake	Tabia iliyozoeleka	Ili kuongeza upatikanaji wa chakula katika familia yako, wanaume na	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/bros hua, matangazo	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Kilimo, Chakula na	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliycopendekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
				<p>wanawake kwa pamoja wajihusishe na shughuli za kilimo</p> <p>Panda mazao yanayostahi mili ukame ili kukabiliana na athari za ukame</p>	<p>ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili</p>	<p>Ushirika, Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi, OWM – TAMISEMI, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.</p>	

Awamu	Hatua iliyoipendekezwa	Tabia/Mwenendo uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
		Watu hawalimi kilimo cha umwagiliaji	Tabia iliyozeleka	Vuna maji ya mvua , lima vishamba vidogo vidogo vya umwagiliaji ili kuongeza chakula na kutokomeza njaa katika familia yako	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/bros hua, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Maji, Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika, OWM – TAMISEMI , Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji,	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyo- pendekezwa	Tabia/Mwenen- do uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
						Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Asasi zisizo za Serikali.	
	Boresha usafi wa mazingira ili kujikinga na magonjwa ya kuambukza	Tabia ya watu kutokuzingatia usafi wa mazingira	ni tabia iliyo zoeleka	Ilikujikinga na magonjwa ya mlipuko zingatia usafi hasa kipindi hiki cha uhaba wa maji	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/bros hua, matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyo- pendekezwa	Tabia/Mwenen- do uliopo	Sababu ya Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
						vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	

3.4 Mkakati wa mawasiliano kwa dharura ya mlipuko wa kipindupindu

Mkakati mahususi wa mawasiliano kuhusu dharura ya mlipuko wa kipindupindu umeandaliwa kwa msingi wa awamu za janga (kabla ya tukio la maafa, wakati wa tukio na baada ya tukio), hatua zilizopendekezwa kuchukuliwa, tabia/ mwenendo ulioko, ujumbe mkuu, njia za mawasiliano, msimamizi na wanaolengwa (Tazama Jedwali la 3).

Jedwali la 3: Mkakati wa mawasiliano kuhusu mlipuko wa Kipindupindu

Awamu	Hatua iliyopendekezwa	Tabia/Mwenendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwenendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
Kabla ya tukio la maafa	Toa tahadhari za awali kuhusu mlipuko wa kipindupindu	Watu kupuuza ujumbe wa tahadhari	Kutokuwa na ulewa Imani za kimila zinazohusisha ugonjwa huu na majira fulani	Chukua tahadhari mara tu upatapo taarifa za mlipuko wa kipindupindu	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoependekwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
	Wezesha upatikanaji wa maji safi na salama	Watu hutumia maji yasiyochemshwa kutoka kwenye visima vifupi	Ukosefu wa maji safi na salama katika jamii	Uchemshaji wa maji ya kunywa ni moja ya njia madhubuti kabisa za kulinda familia yako dhidi ya maambukizo ya kipindupindu	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso ,njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika
	Boresha vyoo	Baadhi ya watu hawatumii vyoo, hivyo husababisha uchafuzi wa vyanzo vya maji	Ni tabia iliyozoeleka Mila potofu juu ya matumizi ya vyoo	Walinde unaowapenda, tumia vyoo wakati wote, uchafu hueneza kipindupindu	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso njia za asili za habari	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyopendekezwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
					km., matumizi ya ngoma za asili	Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	
Wakati wa tukio la maafa	Toa taarifa kwenye kituo cha afya cha karibu mara tu unapogundua dalili za ugonjwa wa kipindupindu	Watu hawatoi taarifa katika vituo vya afya vya karibu mara tu wanapogundua dalili za ugonjwa wa kipindupindu	Watu huamini kwamba wanaweza kupona bila tiba	Utoaji mapema wa taarifa kuhusu dalili za ugonjwa wa kipindupindu unaweza kuokoa maisha ya watu	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliopend ekezwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
	Epuka kutembelea jamaa na ndugu wagonjwa wa kipindupindu	Watu hutembelea jamaa na marafiki kama sehemu ya maisha ya kila siku na kuonyesha wema au kujali	Hali hii ni sehemu ya maisha ya kawaida Kusalimiana kwa kugusana huthaminiwa zaidi wakati wa matatizo au dharura	Hii ni dharura, njia nzuri zaidi ya kujilinda wewe mwenyewe na familia yako ni kuepuka kugusana na mgonjwa wa kipundupindu .	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika
	Epuka kushikana mikono	Njia ya kusalimiana	Tabia iliyozeleka	Njia zuri zaidi ya kujilinda wewe mwenyewe na familia yako ni kuepuka kusalimiana kwa kushikana mikono	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoepend ekezwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
				Nawa mikono yako kwa sabuni baada ya kusalimiana kwa kushikana mikono mgonjwa wa kipindu pindu	km., matumizi ya ngoma za asili	Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	
	Nawa mikono kwa sabuni kila baada ya kugusa mgonjwa wa kipindupindu	Watu hawanawi mikono kwa sabuni baada ya kugusana na wagonjwa	Kutozingatia vizuri hatari ya kugusana na mgonjwa	Jilinde wewe mwenyewe na familia yako dhidi ya kipindupindu, nawa mikono yako kwa sabuni na maji ya vuguvugu	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliopend ekezwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
	Boresha hali ya usafi wa mtu binafsi na mazingira	Watu hawazingati usafi	Tabia ya usafi haizingatiwi ipasavyo	Epuka kipindupindu kwa kuzingatia usafi wa mtu binafsi pamoja na mazingira	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika
	Oengeza matumizi ya vyoo	Matumizi ya vyoo yapo kwa kiasi kidogo sana	Watu wengi wantabia ya kutokutumia vyoo	Epuka kipindupindu kwa kutumia vyoo kila mara, usijisadie ovyo porini	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliopend ekezwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
					km., matumizi ya ngoma za asili	Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	
	Zingatia usafi wa chakula	Watu wengi hawazingati usafi hasa wakati wa utayarishaji wa chakula	Nia tabia ya uchau iliyozeleka	Jilinde na kipindupindu kwa zingitia usafi wa chakula	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoependekwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
Baada ya tukio la maafa	Boresha vyoo	Watu hawatumii vyoo	Tabia iliyozeleka	Siku zote tumia choo kuepuka usambazaji wa ugonjwa kipindupindu	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika
	Usitupu taka ovyo	Watu wantupa taka hovyoy	Tabia iliyozeleka	Jilinde na kipindupindu usitupe taka hovyoy, kwani uaji wa taka hovyoy unachangia kuenea kwa maabuziki ya kipindupindu	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi	Jamii ya eneo husika

Awamu	Hatua iliyoepend ekezwa	Tabia/Mwendo ulipo	Sababu za Tabia/Mwendo uliopo	Ujumbe muhimu	Njia	Msimamizi Mkuu	Walengwa
					km., matumizi ya ngoma za asili	Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	
	Boresha hali ya usafi	Watu hawachems hi maji ya kunywa	Kutokuelewa umuhimu na Mazoea ya maisha ya kila siku	Jilinde wewe mwenyewe, familia yako na jamii yako dhidi ya maambukizo ya kipindupindu; wakati wote chemsha maji ya kunywa	Radio, Televisheni, Magazeti, simu za kiganjani, mabango makubwa ya matangazo, vipeperushi/broshua, Matangazo ya kubandika, vipaza sauti, mbao za matangazo, Intaneti, uso kwa uso, njia za asili za habari km., matumizi ya ngoma za asili	Ofisi ya Waziri Mkuu – Idara ya Uratibu wa Maafa, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya, Ofisi ya Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri, Ofisi ya Mtendaji wa Kata, viongozi wa vijiji na vitongoji, Viongozi wa dini, vyombo vya habari, Aasasi zisizo za Serikali.	Jamii ya eneo husika

RAMANI YA TANZANIA

